

74-Varlık Dergisi'nde Bulgar edebiyatından çeviriler

Mehmet SARI¹

APA:Sarı, M. (2020). Varlık Dergisi'nde Bulgar edebiyatından çeviriler. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö8), 948-963. DOI: 10.29000/rumelide.824573.

Öz

Dergiler, bir toplumun kültür, edebiyat ve sanat hayatının oluşum ve gelişim sürecinde önemli rol oynar. Dergicilik Türkiye'de bilincin gerçek anlamda kurulduğu, toplumsallaşmanın da kültürel oluşumların da en ileri düzeyde yaşadığı evredir. Cumhuriyet sonrası kültür hayatı üzerine yapılacak bir araştırma için başvurulacak temel kaynaklardan birisi hiç kuşkusuz Varlık dergisidir. 1933 yılında yayın hayatına başlayan dergi edebiyat, kültür ve sanat alanında, o yıllardan günümüze kadar aralıksız olarak yayımlanan tek süreli yayın olma özelliğine sahiptir. Bu makalenin amacı, Cumhuriyet Döneminde ulusal edebiyat oluşturma sürecinde yayımlanmaya başlayan Varlık Dergisinde Bulgar edebiyatının yerini saptamak, derginin repertuar oluşum sürecinde oynadığı önemli rolü betimlemektir. Çalışmada, Itamar Even-Zohar'ın çoğuldizge kuramından yola çıkılarak dergiler, dergiler yoluyla repertuarların oluşturulması, kültür planlaması, Varlık Dergisi'nde yayımlanan Bulgar edebiyatına ait çeviri eserlerin yıllara, metin türlerine ve çevirmenler göre dağılımları incelenecektir. Ardından Bulgar edebiyatının Türk edebiyat dizgesine girişinde dergide yayımlanan Bulgarca çevirilerin ne denli önemli bir yere sahip olduğu vurgusu yapılacaktır.

Anahtar kelimeler: Bulgar edebiyatı, planlama, Varlık Dergisi, çeviri, repertuar.

Translations from Bulgarian literature in Varlık Journal

Abstract

Journals play an important role in the formation and development of a society's cultural, literary, and artistic life. Journalisms is the era in which real sense of consciousness was founded, both social and cultural formation were taken to highest level in Turkey. Undoubtedly, one of the main sources to be consulted for a research on cultural life in post-republic is Varlık Journal. The journal, started its publishing life in 1933, is the only periodical in the field of literature, culture and art that has been published continuously since those years. The aim of this article is to determine the place of Bulgarian Literature in Varlık Journal, which started to be published in the process of creating national literature in the Republican Period, and to describe the important role played by the journal in the process of repertoire formation. In this study journals, the creation of repertoires through journals, cultural planning, the distribution of Bulgarian Literature published in Varlık Journal by years, text types and translators will be examined, based on Itamar Even-Zohar's polysystem theory. After that, within the introduction of Bulgarian Literature to the Turkish literature system, the importance of Bulgarian translations published in the journal will be emphasized.

Keywords: Bulgarian literature, Varlık Journal, translation, repertoire.

¹ Öğr. Gör., İstanbul Okan Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Çeviribilim Bölümü (İstanbul, Türkiye), mehmet.sari@okan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9324-9750 [Makale kayıt tarihi: 15.09.2020-kabul tarihi: 20.11.2020; DOI: 10.29000/rumelide.824573]

1. Giriř

1930'lu yılların kültür ve sanat hayatı incelendiğinde Türk edebiyatında Balkan ülkeleri ve onların edebiyatlarına yönelik yeni bir ilginin oluşmaya başladığı görülür. Bu yönelimin ortaya çıkmasında 1930 yılının başlarında imzalanan Balkan Antantı ile bölgeden Türkiye'ye yapılan göçlerin etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu gelişmelerle birlikte Türk kamuoyunda Balkanlara yönelik ortaya çıkan eğilim kısa sürede edebiyata da yansır. Balkan merkezli eserlerin özellikle de edebi eser türleri (hikâye, şiir, roman) ortaya çıkar. Balkan ve Türk milleti arasındaki dostluğu daha da güçlendirmek adına edebiyat merkezli bazı önemli adımlar atılır. Bu adımları atanların en başında balkan kökenli bir yazar olan Yaşar Nabi Nayır gelir. Yazar, başında bulunduğu Varlık dergisi üzerinden Balkan kültürünü bilinçli bir tanıtma-tanıştırma faaliyetine girer. (Çetin, 2018, 12)

Yaşar Nabi Nayır Balkan kültürünü tanıtma-tanıştırma faaliyetlerine kurucusu olduğu Varlık Dergisi'nde öncelikle gezi yazıları ve makaleler ile başlar. Nayır, bu dostluğun pekişmesi için önce bu komşu halkların edebiyatlarının bilinmesi gerektiğini düşünür ve bu düşünceden hareketle Balkan dillerinde yazılan eserlerin Türkçeye çevirilerini yapmaya başlar. 1930 yılından sonra Balkan edebiyatlarından çok sayıda çeviriler yapılır. Ancak bu çeviri eserler çoğunlukla dergi ve gazete sayfalarında kalır. Çoğunluğunu kitaba dönüşmemiş müstakil hikâyeler, romanlardan seçilmiş parçalar ve şiir türleri niteliğinde tercümelemler oluşturur. Balkan dillerini bilen ve edebiyatlarını tanıyan, çeşitli isimlerin kaleminden çıkan bu çevirilere 1930'lu yıllarda Varlık dergisinin hemen her sayısında rastlanır. (Çetin, 2018, 12)

Bu makalenin amacı, 1933 yılından günümüze kesintisiz bir şekilde yayımlanmaya devam eden Varlık Dergisi'nde Bulgar edebiyatının yerini saptamak, derginin 1933-1960 yıllarında çıkan sayılarında Bulgarcadan Türkçeye yapılan edebiyat çevirilerinin Türk çoğuldizge oluşumunda nasıl bir rol üstlendiğini betimlemektir.²

2. Kuramsal çerçeve

Çevirinin, edebiyat ve kültür dizgesini şekillendirmede önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. Tanzimat dönemi ile başlayan modernleşme sürecinde benimsenen Batılılaşma ilkesi, edebiyat ve kültür çoğuldizgemizdeki çeviri edebiyatın konumunu ön plana çıkarmaktadır.³ Çeviri tarihi, çok boyutlu bir araştırma alanı olmakla birlikte, bir değil birçok tarihin, kültürün, edebiyatın, birçok çevirinin/çevirmenin ortaya çıkış şekillerini nedensel bir bakış açısıyla irdeleyen bir araştırma alanıdır. Bu bakış açısıyla bakıldığında, ulusal kültürlerin şekillenmesinde çevirinin işlevi, tarihsel veriler ışığında yapılan betimleyici çalışmalarla açıklanır.

Makalede kültür repertuarı olarak Bulgar edebiyatına ait edebi eser çevirilerinin Türk kültür, edebiyat ve çoğuldizgesini şekillendirmedeki etkisi Itamar Even-Zohar'ın (1970) çoğuldizge kuramı çerçevesinde ele alınacaktır. Daha sonra, kültür planlaması kavramından hareketle dergiler yoluyla repertuarların nasıl oluşturulduğu açıklanacak ve Varlık Dergisi'nde yayımlanan Bulgar edebiyatına ait çeviri eserlerin yıllara, metin türlerine ve çevirmenlere göre dağılımları incelenecektir. Ardından Bulgar edebiyatının Türk edebiyat dizgesine girişinde dergide yayımlanan Bulgarca çevirilerin ne denli önemli bir yere sahip olduğu vurgusu yapılacaktır.

² Bu makale, 2019 yılında Dr. Öğretim Üyesi Rahman AKALIN danışmanlığında hazırladığım ve savunduğum "Bulgar Edebiyatının Çeviriler Yoluyla Türkçeye Girişi Üzerine Betimleyici Bir İnceleme: Varlık Dergisi Örneği" başlıklı Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

³ Bu konu ile ilgili çalışmalar için Bkz. Parker, 1986 ve 1987; Bengi Öner 1990.

2.1. Çoğuldizge kuramı, çeviri yazın ve “kültür repertuarı” kavramı

Even-Zohar, kültür ve edebiyatın incelenmesi için bir araç olarak geliştirdiği çoğuldizge kuramını 1920’lerde Rus biçimcilerinin ve Çek yapısalcılarının yürüttüğü *dizgeler* kuramından esinlenerek oluşturur. Tniyanov ve Jakobson’a göre kuramın amacı, toplumsal evrim içinde edebiyatın rolünü vurgulamaktır. Onlara göre, toplumda gerçekleşen değişim/dönüşümlerde edebiyatın üstlendiği önemli işlevler bulunmaktadır (Gentzler, 1993, 110). Zohar, çoğuldizge ve dizgeci yaklaşım arasında temelde bir fark olmadığını, bununla birlikte çoğuldizge terimini devingen dizgeci yaklaşımı vurgulamak için kullandığını belirtir. (1979, 291; 1990a, 12)

Even-Zohar’a göre, ulusal kültürlerin biçimlenmesinde çevirinin ve çeviri yazının önemli bir işlevi vardır. Zohar, *çeviri yazın* terimini çevrilmiş yazınsal yapıtların toplamı olarak değil, yapısı ve işleviyle bir dizge olan metinler topluluğu anlamında kullanır (1990b, 45). Çeviri yazının yalnız başlı başına bir dizge olmadığını, çoğuldizgenin tarihine tam anlamıyla katılan, onun bir parçası olan, çoğuldizge içindeki bütün ortak dizgelerle ilişkiler içinde bulunan, merkez ya da çevre konumunda olabileceği gibi tutucu ya da yenilikçi özellikler de taşıyabileceğini ileri sürer (Zohar, 1990b, 47).

Even Zohar, belli bir ulusal edebiyatın kabul ettiği dilde yazılmış özgün edebiyat eserlerinin birbirleriyle karşılıklı ilişki içinde olduklarını belirtir. Ona göre çeviri yazının merkez konumda olması çoğuldizgenin merkezi biçimlendirmesi anlamına gelir. Böyle bir durumda çeviri yazın büyük ölçüde yenilikçi güçlerin bir parçası haline dönüşür ve özgün eserlerle çeviri eserler arasında gözle görülür bir ayırım bulunmaz. En önemli çevirileri yapan yazarlar, başta gelen yazarlar veya öncü yazarlar olur. Ancak yeni yazınsal örneklerin ortaya çıkmasıyla birlikte çeviri olgusu bu yeni örneklerin geliştirilmesini sağlayan bir araç durumuna gelebilir. Böylece yabancı eserler yoluyla yerli edebiyata, daha önce olmayan özellikler girer. Çevrilecek eserlerin seçimini yöneten ilkeler, çoğuldizgede egemen olan durum tarafından belirlenir: Çevrilecek metinler, yeni yaklaşımlarla aralarındaki uyuma göre ve erek edebiyatta görebilecekleri yenilikçi işleve göre seçilirler (1990, 45-46).

Even-Zohar, çoğuldizge kuramını oluşturma aşamasında *repertuar* kavramından bahseder ve diğer çalışmalarında bu kavramı geliştirerek başka kavramların ortaya çıkmasını sağlar. Repertuarların kendiliğinden yani doğal bir şekilde oluşabileceklerini veya bir amaca yönelik bilinçli ve çaba gösterilerek bireyler tarafından değiştirileceklerini ifade eder (1997, 357). Repertuarların gelişimi/değişimi sürecinde rol oynayan eyleyenleri ise toplumsal-göstergesel girişimciler (sociosemiotics entrepreneurs) olarak adlandırır (1996, 27). Even Zohar’a göre repertuarlar özgün yaratılar ve başka dizgelerden ödünç alınan seçenekler olmak üzere iki şekilde gelişebilir (1997, 358).

Kültür repertuarı kavramı, Even-Zohar tarafından “bir grup ve bu grubun bireysel üyeleri tarafından yaşamın düzenlenişinde kullanılan seçeneklerin tümü ya da bu seçeneklerin kabul görmüş bütünü” şeklinde tanımlanır. Zohar, kültür repertuarlarının genlerin oluşturduğu veya genler aracılığıyla nesilden nesile aktarılan bir durum olmadığını; repertuarların bir grup üyeleri tarafından oluşturulması, öğrenilmesi ve benimsenmesi gerektiğini vurgulayarak bu oluşumun, kasıtsız bir şekilde veya kendiliğinden gerçekleşebileceği gibi tanınmış ve bazen hatırı sayılır üyeler tarafından kasten de yapılabileceğini belirtir (2002, 168).

2.2. Kültür planlaması ve dergiler yoluyla repertuvarların oluşturulması

Gideon Toury, kültür ve kültür dinamikleri alanında planlamanın önemli bir yeri olduğunu vurgular. Toury'e göre *kültür planlaması*, toplumsal ve bireysel yaşamda yeni seçeneklerin (yeni repertuvarın) bilinçli bir şekilde yaratılması durumudur. Bu bağlamda planlamayı bir kültür içerisinde mevcut olana yönelik bilinçli olarak yapılan her türlü müdahale olarak tanımlamak mümkündür. Yeni bir kültürün oluşturulmaya çalışıldığı dönemlerde planlama alternatif davranış örneklerinin söz konusu kültüre aktarıldığı bir süreçtir ve bu süreç içerisinde genellikle oluşturulmaya çalışılan repertuvar mevcut kültüre tanıtılmaya çalışılır. Repertuvar seçeneklerini tanıtan kişi ya da gruplar da değişimin araçları olarak hareket ederler (akt. Parker, 2002, 149).⁴

Even-Zohar (1994, 5), planlamanın ideolojik açıdan programlanmış ve bilinçli bir müdahale olduğunu belirtir. Ayrıca, planlamanın kapsamlara ve ölçeklere bakılmaksızın gerçekleştiğini ve birçok müdahale girişimiyle yapı içerisinde örüntülü hale geldiğini belirtir (2002,47). Kültür planlamasını iktidarda bulunanların ya da serbest eyleyicilerin var olan ya da oluşmakta olan bir repertuvara kasıtlı müdahalesi olarak tanımlar (Even-Zohar, 2002, 45).

Fransız sosyolog Bourdieu, daha fazla simgesel sermaye sahibi olan kişi ve kurumların planlama çabalarının başarıya ulaşma şansının, marjinal(leştirilen) ve kültürel, ekonomik ve politik araçlara daha sınırlı erişimi bulunan eyleyicilere kıyasla daha fazla olduğunu belirtir (akt. Gürçağlar, 2013, 33). Even-Zohar'a göre ise, belirli bir repertuvarı yerinden eden, dönüştürmeyi başaran veya tam tersi davranan herhangi bir planlama çabasının sosyo-kültürel enerji yaratacağını ve mevcut repertuvara farklı seçenekler sunacağını açıklar (2002, 47).

3. Varlık Dergisi ve dergide Bulgar edebiyatından çeviriler

Türk edebiyatına, özellikle de Cumhuriyet sonrası Türk edebiyatına dikkatle bakıldığında 1930'lu yıllardan başlayarak yeni bir atılımın, yeni bir nefesin kültürel yaşamımıza egemen olduğu rahatlıkla görülür. Bu yeni nefesin altında ise devletin yeni yaklaşımını ve desteğini görmemek olanaksızdır. Bu atılımın bir göstergesi olarak 1930-1940 yılları arasında 20'ye yakın önemli sanat, edebiyat, düşünce dergisinin yayın yaşamına başladığı belirtilebilir (Kongar, 1992, 85-86). Bu dönemde Necip Fazıl, Faruk Nafiz, Cahit Tanyol, Nihal Atsız, Orhan Seyfi, Peyami Safa, Hüseyin Cahit, Ahmet Kutsi, Mustafa Nihat, Orhan Burian, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu gibi isimlerin çıkarttığı dergiler örnek olarak verilebilir. Hatta bu sayılan isimlerden birkaçının birden çok dergi çıkardığı bilinir. Dünyanın ve Türkiye'nin değişen koşulları içinde, Türk edebiyatında, hemen hemen her akımın, yansımaları bulunduğu; Aydede, Ülkü, Hayat, Ağaç, Yaprak, Yeni Adam, Yeni Ufuklar, Yeditepe gibi dergilerin çıkartıldığı dikkati çeker (Mutluay, 1974, 164).

Varlık bu atılım ortamı içinde yayın yaşamına başlayan ve daimiliğini sürdüren bir dergi olarak Türk edebiyatında önemli bir yer sahibi olur. Uzun yaşamlı dergilerin etkinliğini koruması zordur. Derginin belli bir kişinin yönetiminde kaldıkça gelişebilmesi yöneticisinin özelliklerine bağlıdır. Yaşar Nabi Nayır öyle bir yöneticidir ki bu kadar kişi arasında kendi dünya görüşüne ve edebiyat anlayışına uygun bir dergiyi 40 yılı aşkın bir süre yürütür (Kongar, 2010, 24). Nabi'nin başarısının altında Balkanlardaki toplumsal karmaşayı yaşamayı, ardından İstanbul'a geldiğinde karşılaştığı umut havasından aldığı güç ve Batılı bir anlayış da yatar. Bir sürü olanaksızlıklar içerisinde dergi işine girer, Varlık'ı sürekli geliştirme çabası verir ve başarılı da olur.

⁴ Aksi belirtilmedikçe çeviriler tarafımdan yapılmıştır.

Yaşar Nabi'nin bir edebiyatçı kimliğinin olması, aynı zamanda bir çevirmen kimliğinin de olması ve çeviriyi oldukça önemsemesi derginin içeriğinde çeviri eserlere yer verilmesine olanak sağlar. Derginin çıkmasıyla birlikte *Varlık* dergisi ilk sayıdan itibaren sayfalarında çeviri eserlere yer verir. Dünya edebiyatıyla Türk edebiyatının kültürel alışveriş içinde olmasını ister ve çeviri faaliyetlerine destek olur. Doğudan batıya hemen her dilden çeviri yapılır. Ağırlıklı olarak Batı kökenli olan bu çeviriler eskisine kıyasla sadece çok bilinen milletlerin edebiyatları olmaz Avrupa'nın diğer ülke edebiyatlarına da dergide yer verilir. Daha derginin ilk sayılarında Balkan dillerinden çeviri eserler karşımıza çıkar. Derginin ilk sayılarından itibaren başlayan ve sürekli devam eden Balkan ülkelerine ait edebi eserlerin çevirileri dikkat çeker. Dergide, tüm Balkan ülkeleri edebiyatlarına ait eserlerin çevirilerinin yer verilmesinde Yaşar Nabi Nayır'ın Balkan kökenli olmasının katkısı büyüktür. Mustafa İsen, "Balkan Edebiyatlarını Ülkemize Tanıtan Aydın: Yaşar Nabi Nayır" adlı makalesinde de Nabi'nin katkılarından bahseder ve şunları söyler:

"... Balkan topraklarında doğmuş ve o coğrafyada olan biteni bilen bölge aydınları fark etti. Bu isimlerin başında Yaşar Nabi Nayır (Üsküp 1908-İstanbul 1981) gelmektedir. Sadece şair ve yazar olarak değil, aynı zamanda çok önemli bir yayıncı olarak hem dergisinde hem de kitapları arasında Balkan edebiyatlarına önemli yer ayırdı." (İsen, 2010, 72)

Nayır'ın Balkan edebiyatlarına önem verip onlarla ilgili eserleri *Varlık* dergisinde yayımlaması, Türk okurlarının komşu ülke edebiyatını tanınmasına ve öğrenmesine vesile olur. Bu durumla ilgili İsen görüşlerinde, Nayır'ın bir bakıma Balkan edebiyatların tanıtılmasında öncül rolü oynamasından, sanat eserleri yanında Balkanlara olan ilgisini çok erken yıllarda bölgeyle ilgili yazdığı makalelerle de gösterdiğinden bahseder. Ayrıca, onun açtığı yoldan ilerleyen yıllarda başka yayınevlerinin de yürüdüğünü, Balkanlardaki Türk aydınlarla ait eserlerin Türk okuyucuları ile buluşmaya başladığını, *Varlık* Yayınları'nın bu zamana kadar 2.925 kitap yayımladığını ve bu kitapların 32 adedinin Balkanlar ile ilgili olduğunu dile getirir. Bu rakam başlangıçta yetersiz gibi görünüyorsa dahi, yayınevlerinin öncü olarak Türkiye'de bu alana yönelik sessizliğe karşı gelerek en fazla eseri neşretmesi bakımından dikkate değer olduğunu ve bu tutumun doğrudan Yaşar Nabi'nin bölge doğumlu olması ile izah edilebileceğini vurgular (İsen, 2010, 73)

Cumhuriyet döneminde, Balkan ülkeleri ile ilgili eserlerin edebiyatımıza girişinde, çevrilmesinde en önemli faktör olarak sadece Yaşar Nabi'yi ve onun yazar, şair, çevirmen arkadaşlarını görmek doğru olmaz. Balkan ülkelerinin Türkiye ile komşu olmaları ve ister istemez kültürel etkileşim içinde olmaları da Balkan edebiyatlarının Türk edebiyat dizgesine girişinde etkili bir faktör olur. Ulusal kültürlerin bir başka kültürle ilişkisinden Yordanka Bibina (1991) şu şekilde bahseder:

"Her ulusal kültürün başka ulusal kültürlerle belirli bağlantıları ve karşılıklı ilişkileri vardır. Aralarındaki etkileşimse, bütün insanlık tarihi boyunca universal bir süreç olmuştur... Balkanlardaki kültürel etkileşimin derin tarihsel kökenleri vardır. Bunlar coğrafi bakımdan halkların birbirlerine yakın bulunmalarından ve bir de yüzlerce yıl beraber yaşamış olmalarından ileri gelmektedir" (1991, 1130).

Bulgaristanlı akademisyen, araştırmacı, yazar ve Tarih Profesörü Dr. Cengiz Hakov'a göre, bu bahsedilen faktörler dışında bir diğer önemli faktör Mustafa Kemal Atatürk ve onun döneminde gerçekleştirdiği dostane adımlardır. 1913'te II. Balkan Savaşı'ndan sonra I. Dünya Savaşı'na kadar Atatürk'ün Bulgaristan/Sofya'da Türkiye Büyük Elçiliği'nde bir yıl ataşe militerlik görevi yapması, Balkan ülkelerinin özellikle de Bulgar toplumunun ona sempati duyması yadsınamaz niteliktedir (1999, 1009). Yine Prof. Dr. Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy da *Atatürk ve Bulgaristan* adlı yazısında, Mustafa Kemal'in Balkan Savaşı'ndan hemen sonra Sofya Büyükelçiliği'nde askerî ataşe görevinde

bulunması ve o zamanki düşünceleriyle Bulgar aydın çevrelerinin dikkatini çektiğinden bahseder. (2011, 1-6).

Atatürk döneminde kültür antlaşmaları ile başlayan ve devam eden Bulgar-Türk dostluk ilişkileri beraberinde kültürel çalışmalarını da getirir. Bu çalışmalar özellikle de edebiyat alanında olur. Bulgar edebiyatı bütün temsilcileri ile 1930'lardan beri Türkiye'de bilinmeye başlar. Bu yaygınlığın oluşmasında iki ülke arasındaki çeşitli bağların payı olduğu gerçektir. Komşu kapısı Bulgaristan'a gidip gelen edebiyatçılarımızın çokluğu, Bulgaristan'da Bulgarca ve Türkçe basılan Türkiye edebiyat ürünlerinin diğer balkan ülkelerinde olduğundan daha kabarık sayıda bulunuşunun, Bulgar edebiyatından Türkçeye çevirilerin de çoğalmasına yol açtığı söylenebilir (Necatigil, 2006, 269).

Varlık Dergisi, çıkış yılı 1933'ten başlayarak Bulgar edebiyatına sayfalarına en çok yer veren dergi olur. Başta Türker Acaroğlu olmak üzere birçok edebiyatçımız zaman zaman Bulgar edebiyatından çeviriler yapar. En geniş tanıtma yazıları dergide yer alır ve bu tanıtım yazılarının çoğu Acaroğlu'nun kaleminden çıkar. Varlık'ta ilk Bulgar hikayesi, L. Nikolava'nın *Kurban* adlı öyküsüdür.⁵ Acaroğlu'nun bildirdiğine göre de ilk kitap K. Konstantinov'un yazmış olduğu *Başbozuklar Alayı* adlı bir çocuk kitabıdır.⁶ Ayrıca Bulgar edebiyatından Yücel, Seçilmiş Hikayeler, Dost, Cep gibi başlıca Türk dergilerinde de yayımlanmış şiir ve öykülerin bulunduğu görülür.

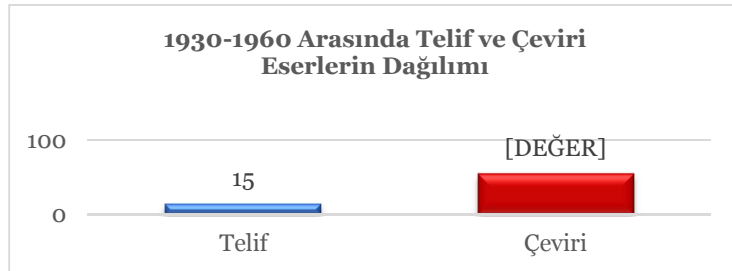
Çalışmanın bu bölümünde Varlık Dergisi'nde Bulgar edebiyatından Türkçeye yapılan çeviriler dikkate alınarak; telif/çeviri eserler, bu çevirilerde edebi eser (gezi yazısı, şiir, öykü) ve edebi türlere (hikâye, araştırma/inceleme, düzyazı) ilişkin yazılar, çevirmenler, eser sayıları, eserlerin yıllara, metin türlerine göre dağılımları ve öne çıkan çevirmenlerden bahsedilecek, Varlık Dergisi'nde 1933-1960 yılları arasında yayımlanan çeviriler üzerinden çeşitli veri analizleri yapılacaktır.

Araştırmada yer alan veriler açık analiz yöntemiyle incelenmiş, tablolar aracılığıyla kategorize edilmiştir. Araştırmanın bulguları, her bir tablonun altında yer alan paragraflarda ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bulgular yorumlanırken, çalışmanın *Ekler* kısmında yer alan tablolardaki sıralı bilgiler dikkate alınmıştır. Veriler, 1933 yılından günümüze kadar yayımlanmaya devam eden ve uzun süreli bir periyodik olan Varlık Dergisi'nin 1933 yılı ile 1960 yıllarında yayımlanmış sayılarından elde edilmiştir.

3.1. 1930-1960 Telif ve çeviri eserlerin dağılımı

Aşağıdaki tablo 1930-1960 yılları arasında-Varlık Dergisi'nde yayınlanan Bulgar edebiyatına ait çeviri ve telif eserlerin dağılımını göstermektedir.

Tablo 1

⁵ Varlık Dergisi, çev. Ali Haydar, sayı 7, 15 Ekim 1933.

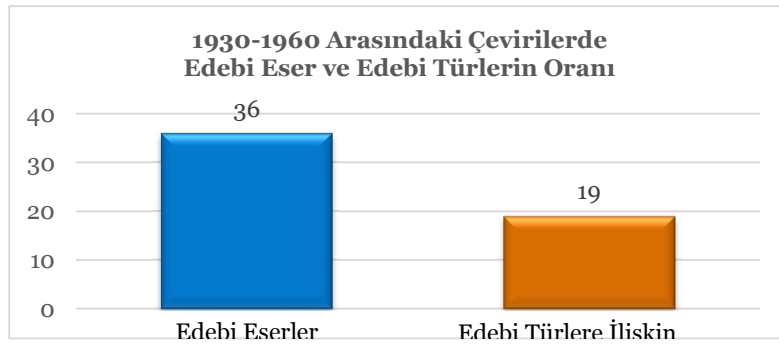
⁶ Bkz. Behçet Necatigil, *Düzyazılar II*, İstanbul 2006, s.269.

Tablo 1 incelendiğinde, 1930- 1960 yılları arasında 55 adet çeviri ve 15 adet telif eser yayımlandığı görülmektedir. 1930- 1960 yılları arasında yayınlanan *Varlık Dergisi*'nden elde edilen veriler değerlendirildiğinde ise, çeviri eserlerin telif eserlerden fazla olduğu bulgusuna ulaşılmaktadır. Tablodan hareketle toplam eserlerin %79'unu oluşturan 55 adet çeviri ve %21'ini oluşturan 15 adet telif eserin yayımlandığı söylenebilir.

3.2. 1930-1960 yılları arasında çevirilerde edebi eser ve edebi türlere ilişkin yazılar

Aşağıdaki tablo 1930-1960 yılları arasında *Varlık Dergisi*'nde yayınlanan Bulgar edebiyatı çevirilerinin edebi eser ve edebi türlere göre dağılımı göstermektedir.

Tablo 2,

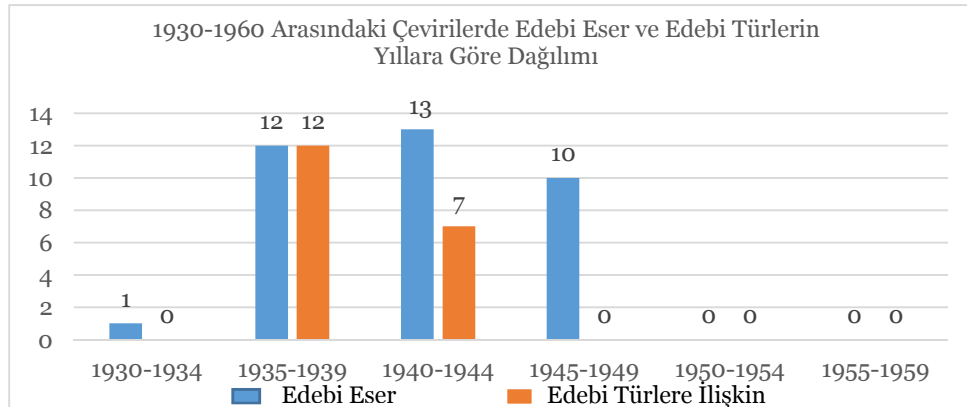

Tablo 2 incelendiğinde, 1930-1960 yılları arasında *Varlık Dergisi*'nde Bulgar edebiyatına ait çeviri eserlerin 36'sının edebi eser, 19'unun ise edebi türde yayınlandığı gözlemlenmektedir. *Varlık Dergisi*'nden elde edilen verilere göre, edebi eser türündeki eserlerin edebi türlere ilişkin yazılara oranla daha fazla olduğu söylenebilir.

3.3. 1930-1960 çevirilerde edebi eser ve edebi türlerin yıllara göre dağılımı

Aşağıdaki tabloda 1930-1960 yılları arasında *Varlık Dergisi*'nde yayınlanan Bulgar edebiyatına ait çevirilerde edebi eser ve edebi türlerin yıllara göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 3

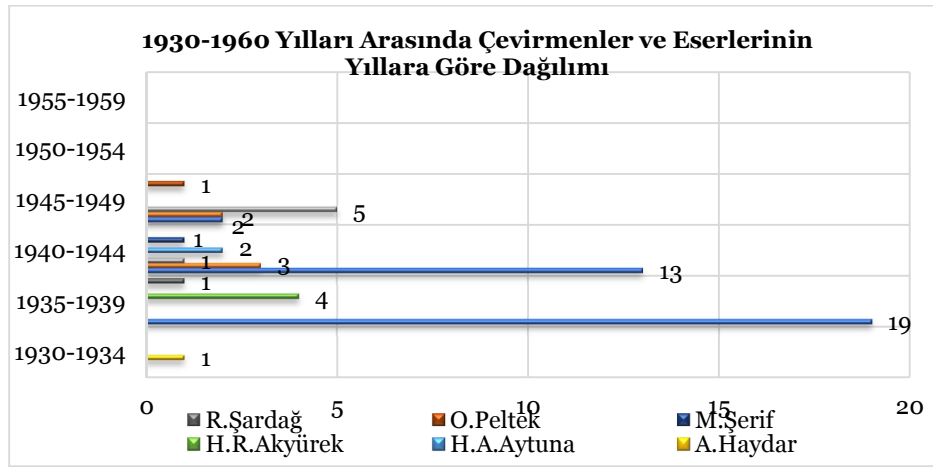
Tablo 3 incelendiğinde, 1930-1934 yılları arasında yapılan çevirilerde 1 adet edebi eser, 1935-1939 yılları arasında 12 adet edebi eser ve 12 adet edebi türlere ilişkin yazılar türünde, 1940-1944 yılları arasında 13 adet edebi türde, 7 adet edebi türlere ilişkin yazı türünde, 1945-1949 yılları arasında ise 10

adet edebi eser türünde çeviri eserler yayınlanmıştır. 1950 ve 1959 yılları arasında edebi tür ve edebi türlere ilişkin yazılarla ilgili çeviri eserler yayımlanmamıştır. 1930-1934 yılları arasında ve 1945-1949 yılları arasında edebi türlere ilişkin yazılar türünde çeviri eserler yayınlanmamıştır. Veriler değerlendirildiğinde, edebi eserlerin edebi türlere ilişkin yazılara göre daha fazla yayımlandığı ve 1949'dan 1959'a kadar olan süreçte edebi eser ve edebi türlere ilişkin yazılar türünde çeviri eserlerin Varlık Dergisi'nde yayımlanmadığı sonucuna ulaşılabilir.

3.4. 1930-1960 Yılları arasında çevirmenler ve eserlerinin yıllara göre dağılımı

Aşağıdaki tabloda 1930-1960 arasında Varlık Dergisi'nde Bulgar edebiyatından çeviri yapan çevirmenler ve bu çevirmenlerin çeviri eserlerinin yıllara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4

Tablo 4 incelendiğinde, 1930-1934 yılları arasında Ali Haydar 1 eser, 1935-1939 yılları arasında Türker Acaroğlu 19, Hayri Rüştü Akyürek 4, Rüştü Şardağ 1 çeviri eser, 1940-1944 yılları arasında Türker Acaroğlu 13, Behçet Necatigil 3, Âdem Şakar 1, Hasip A. Aytuna 2, Mustafa Şerif 1 çeviri eser, 1945-1949 yılları arasında Türker Acaroğlu 2, Behçet Necatigil 2, Âdem Şakar 5, Oğuz Peltek'in ise 1 adet çeviri eser verdiği görülmektedir.

4. Bulgular

Tablo 1'e bakıldığında ve 1930-1960 yılları arasında yayımlanan telif-çeviri eserlerin dağılımı da göz önünde bulundurulduğunda, Varlık Dergisi'nde yapılan Bulgarca çeviri eserlerin telif eserlerden daha fazla olduğu ve toplam eserlerin %79'unu çeviri eserlerin oluşturduğu yorumlanabilir. Bu bilgi doğrultusunda, belirtilen yıl aralığında Bulgarca çeviri eserlerin dergi içerisinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bu da bize, Cumhuriyet Dönemi'nde Bulgarcadan yapılan çevirilerin Türk çoğuldizgesinin oluşumunda ne denli büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 2 ve 3'te, 1930-1960 yılları arasında yılları arasında yapılan Bulgarca çevirilerde edebi eserler ve edebi türlere ilişkin yazıların çeviri oranlarına bakıldığında, dergide Bulgar çoğuldizgesine ait çeviri eserlerin büyük oranda edebi eserlerden oluştuğu (gezi yazısı, şiir, öykü vs.) gözlemlenmektedir. Bu da bize Balkan Antantının imzalanması ile başlayan Türk edebiyatında Balkanlara yönelik bir ilginin oluşturulma çabası içinde olduğunu ve bu ilgiyi Yaşar Nabi Nayır'ın kurduğu Varlık Dergisi'nin de bizzat teşvik ettiği açık bir şekilde görülebilmektedir. Bunu da dergi üzerinden edebiyat yoluyla bilinçli

bir şekilde, öncelikli olarak dergide gezi yazıları ve makaleler yayınlamak için yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumun kısa bir süre içinde edebiyata da yansıdığı gözlemlenmektedir, özellikle de edebi türde. (Hikâye, şiir, araştırma/inceleme yazıları gibi)

Tablo 4'e bakıldığında, 1930-1960 yılları arasında dergide en çok çeviri yapan çevirmen olarak karşımıza Türkolog Türker Acaroğlu çıkmaktadır. Bu durum bizlere, dergide çevirilere öncelik verildiğini ve bilinçli olarak dergide yapılan bu tanıtım faaliyetlerinin balkan kökenli ve aynı zamanda Bulgarca bilen birileri tarafından yapıldığını göstermektedir. Ancak tabloda yer alan çevirmenlerden bazılarının balkan kökenli olmayıp ancak ulusal edebiyatın oluşum sürecinde faal olarak yer aldıkları ve dergide yazıları da yayımlanan (Behçet Necatigil, Oğuz Peltek gibi) edebiyatçılardan oluşabilmesi ve bu kişilerin Bulgar edebiyatından da çeviriler yapmaları (ara dil aracılığıyla) derginin dil bilen ve toplumda önemli bir konuma sahip edebiyatçıların kültür repertuvarlarının oluşum sürecinde ne denli önemli role sahip olduklarını göstermektedir.

1930-1960 yılları arasında çevirmenler ve eserlerinin yıllara göre dağılımına bakıldığında, 1939 yılına kadar sınırlı sayıda çevirmenin dergide çeviri yaptığını, 1939'dan 1949'a kadar dergide çevirmen sayısının önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Bu durum bizlere çevirmenlerin dergide oldukça önemli bir rol üstlendiklerini kanıtlar niteliktedir.

Bulgular değerlendirildiğinde, *Varlık Dergisi*'nin yayımladığı çeviri eserlerle Türk ulusunun edebiyat beğenisini etkileyip o ulusun edebiyatında değişim ve dönüşüm yarattığı, Even-Zohar'ın kavram saptamalarından hareketle çalışmada bizzat ulaşılan, verileri ortaya koyan tablolarda da açıkça gösterildiği gibi⁷ çeviri eserlerin edebi eser/türlere ilişkin yazıların yerleşmesine ve gelişimine büyük katkılar sağladığı söylenebilir. Derginin çıkış yılı olan 1933'ten başlayarak Bulgar edebiyatına sayfalarında çok fazla yer vermesinin dikkat çektiği, edebi eser ve edebi türlere ilişkin yazıların *jenerik başlığı* altında verilerek yerel edebiyatın da dergi aracılığıyla görünür kılınmaya çalışıldığı söylenebilir.

Tüm bu veriler ışığında, *Varlık Dergisi*'nin Tercüme Dergisini model olarak dergi içinde öykü, şiir, deneme, inceleme/araştırma yazıları, gezi yazısı gibi telif eserlere de yer verdiğini, diğer dergiler gibi Cumhuriyet döneminde var olan geleneği sürdürmeye çalışma amacı içerisinde olduğunu, bir *agency (eyleyen)* olarak, bu süreçte oldukça önemli bir konumda bulunup etkisini dergide çoğunlukla çeviriler aracılığıyla gösterdiği çıkarımında bulunulabilir.

5. Sonuç

1930'lara bakıldığında, ulusal edebiyatın oluşturulma isteği sık sık karşımıza çıkar. Alan yazı ile ilgili taramalar sonucunda Türk edebiyat dizgesinin şekillenmesinde *Varlık Dergisi*'nin büyük bir rol oynadığı görülebilmektedir. Yaşar Nabi'nin özverili çalışmalarıyla çıkartılan dergi, başlangıçta Balkan edebiyatları, ardından Batılı devletlerin edebiyatlarına verdiği önem ile ülkedeki edebiyat, kültür ve sanat alanındaki boşlukların büyük bir kısmını doldurmuş, çeviriye verdiği önem ile okurlarına ucuz ve ulaşılması kolay bir periyodik sunmuştur.

Hasan Ali Yücel zamanında başlatılan ve oluşturulmak istenen ulusal edebiyat bilinci çerçevesinde, Gideon Toury ve Even-Zohar'ın alan yazına kazandırmış olduğu kültür planlaması kavramı bağlamında düşünüldüğünde; Türk kültür repertuvarının oluşturulma sürecinde edebiyatımıza katkılarda bulunduğu saptanmıştır. Bunu da Even-Zohar'ın belirttiği şekilde dışarıdan alım yolu ile

⁷ Bkz. Ekler bölümünde yer alan betimleyici tablo.

yapmıştır. Planlama açısından bakıldığında, Cumhuriyet Dönemi'nde Yaşar Nabi Nayır'ın önderliğinde yayımlanan Varlık Dergisi'nin faaliyetleri edebiyata verdiği önemle, ulusal edebiyatın oluşumuna hazırladığı zeminle, ilk defa batı dışında kalan dillerin edebiyatlarına yer verip çeviriye verdiği değeri hissettirmesiyle, diğer yandan Varlık Yayınları ile ucuz ve ulaşılması kolay bir edebiyat birikimini günün gençlerine sunmasıyla, pek çok değerli şair ve yazarı edebiyat hayatımıza kazandırmasıyla planlanmış bir eylem olarak nitelendirilebilir.

Çevirinin ulusal kültürlerin şekillenmesinde önemli bir rol üstlendiği düşüncesiyle Yaşar Nabi Nayır, yine kendi içerisinde bir dizge oluşturan dünya edebiyatı bağlamında merkez konumunda olan Batı edebiyatından önemli ve değerli eserlerin Türkçeye çevrilmesini sağlar. Yani çeviriye, çeviriyle gelen yapıtlara dergide üstün statü tanınır. Dergi içinde Garp Edebiyatı adlı bir köşe açılır ve bu köşede çeviri eserler hemen hemen her sayıda yayınlanır. Garp edebiyatı başlığı altında sadece batı dillerinin çeviri eserlerine yer vermez, özel olarak Balkan edebiyatına ait çeviri eserlere de yer verir. Ardından Cep Dergisi adlı bir dergi daha çıkartılarak Türkiye'yi dünya edebiyatları hakkında bilgilendirme amaçlanır. Bu bilgilendirmeler de çeviriler yoluyla gerçekleşir.

Çalışmanın ana ekseninde, Varlık Dergisi'nin tamamen kültür ve düşün dünyamızı geliştirmeye yönelik adımlar attığı saptanmıştır. Nitekim çalışmada da ortaya çıkan sonuçlardan biri: Varlık Dergisi aracılığıyla yayımlanan çeviri eserlerin ulusal kültürlerin biçimlenmesinde önemli bir işleve sahip olduğudur. Derginin yayımladığı çeviri eserlerle Türk ulusunun edebiyat beğenisini etkileyip o ulusun edebiyatında değişim ve dönüşüm yarattığı aşikardır. Even-Zohar'ın kavram saptamalarından hareketle çalışmada bizzat ulaşılan, çeviri eserlerin edebi türlerin yerleşme ve gelişimine büyük katkılar sağladığı görüşü verileri ortaya koyan tablolarda ve çalışmanın sonunda yer alan ekler kısmında okuyucuların bilgisine sunulmuştur.

Çalışmada, Cumhuriyet döneminde Bulgar edebiyatının Türk edebiyat dizgesine Varlık Dergisi üzerinden girişinin dergide yapılan çeviriler aracılığıyla olduğu tespit edilmiştir. O dönemde yayımlanan Yücel, Seçilmiş Hikayeler, Dost, Cep gibi başlıca periyodiklerin içerisinde de Bulgarcadan Türkçeye yapılan çevirilerin yer aldığı gözlemlenmiş ancak hiçbir periyodığın Varlık Dergisi kadar yoğun Bulgarca çeviri eser yayımlamadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, komşu Bulgar edebiyatının Türk çoğuldizgesinin oluşum sürecinde ne denli önemli bir etkiye sahip olduğu betimlenmiştir. Bulgarca ve diğer *minor language* (yerel diller) konumundaki dillerin de bu süreçte önemli bir etkiye sahip olabilecekleri vurgulanmıştır. Balkan dilleri gözüyle hem edebiyatımıza hem de çeviribilim alanına bakabilmenin, balkan ülkeleri edebiyatlarını bilmenin veya bu çoğuldizgelerin farkına varabilmenin de önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Kaynakça

- Bibina, Y. (1991). İkinci Dünya Savaşından Sonra Bulgar-Türk Kültür İlişkileri. *Uluslararası II. Atatürk Sempozyumu*, Ankara: Atatürk Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, 1127-1136.
- Çetin, S. (2018). "1930'lu Yıllarda Türk Edebiyatında Balkan İlgisi ve Bir Yol Açıcı Olarak Yaşar Nabi Nayır", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1, 12-31.
- Even-Zohar, I. (1979). "Polysystem Theory", *Poetics Today* 1 (1-2), 287-310.
- Even-Zohar, I. (1990a). "Polysystem Theory", *Polysystem Studies. Poetics Today* 11 (1): 9-26.
- Even-Zohar, I. (1990b). "Polysystem Theory", *Polysystem Studies. Poetics Today* 11 (1): 27-51.
- Even-Zohar, I. (1994). "Culture Planning and the Market: Making and Maintaining of Socio-Semiotic Entities". *The Making of Culture*, Dartmouth Collage'da 22-27 Temmuz'da sunulan bildiri.

- Even-Zohar, I. (1996) "The Role of Literature in the Making of the Nations of Europe: A Socio-Semiotic Examination", *Applied Semiotics* 1, 20-30.
- Even-Zohar, I. (1997) "The Making of Culture Repertoire and the Role of Transfer", *Target* 9, (2), John Benjamins: Amsterdam, 355-363.
- Even-Zohar, I. (2002). "Culture Planning And Cultural Resistance in the Making and Maintaining of Entities", *Sun Yat-sen Journal of Humanities* 14, 45-52.
- Gentzler, E. (1993). *Contemporary Translation Theories*. London: Routledge.
- Gürçağlar, Ş. T. (2013). *Türkiye'de Çevirinin Politikası ve Poetikası 1923-1960*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hakov, C. (1999). "Mustafa Kemal Atatürk ve Bulgaristan-Türkiye İlişkileri (1923-1938)", *Atatürk IV. Uluslararası Kongresi*, Cilt II, Türkistan/Kazakistan, s. 1009.
- İsen, M. (2010). "Balkan Edebiyatlarını Ülkemize Tanıtan Aydın: Yaşar Nabi Nayır", (içinde: *Yaşar Nabi Nayır ve Varlık ve Varlık Dergisi*), Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Kongar, E. (2010). Yaşar Nabi Nayır'ın Türk Edebiyatındaki Yeri: *Varlık Dergisi ve Varlık Yayınları*. F. N.-E. Ercan içinde, *Yaşar Nabi Nayır ve Varlık Dergisi* (s. 20-33). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Mutluay, R. (1974). *100 Soruda Türk Edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Necatigil, B. (2006). *Düzyazılar II*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 267-311.
- Paker, S. (1986). "Translated European Literature in the Late Ottoman Literary Polysystem", *New Comparison*, 1, 67-69.
- Paker, S. (1987). "Tanzimat Döneminde Avrupa Edebiyatından Çeviriler, Çoğul-dizge Kuramı Açısından Bir Değerlendirme" (çev. Ali Tükel), *Metis Çeviri*, 1, 31-43.
- Paker, S. (2002). *Translations: (re) Shaping of Literature and Culture*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Yenisoy, H. S. (2011) "Atatürk ve Bulgaristan", *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, Adana, 1-6.

Ekler

Kaynak Metin Yazarı	KM yazarı için kull. terim	Erek Metin Adı	Çevirmen Adı	Çevirene ilişkin terim	Jenerik terimi	Yıl	Metin Türü/ Alan	Telif/ Çeviri
L.Nikolova	Yazan	Kurban	Ali Haydar	Türkçeye çeviren	Bulgar Hikâyesi	1933	Hikâye	Çeviri
Panço Mihaylov	Yazan	Nikola	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1936	Hikâye	Çeviri
V. L. Azov	Yazan	Hüviyet Cüzdani	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1936	Hikâye	Çeviri
Boyan Penev	Yazan	Bulgar Edebiyatın da Realizm	Hayri Rüştü Akyürek	Çeviren	Komşu Memleketle rde	1937	Edebiyat akımları	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	İhtiyar Öküz	Hayri Rüştü Akyürek	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1937	Hikâye	Çeviri
G.P. Domuşçilev	Yazan	Mensur Şiirler	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Edebiyatı	1937	[Edebi türler]	Çeviri
Türker Acaroğlu		Asen Zlatarov Öldü			Bulgar Edebiyatı	1937	Bulgar Edebiyatı	Telif
Konstantin Konstantinof	Yazan	Vukuat	Hayri Rüştü Akyürek	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1937	Hikâye	Çeviri
Dobri Nemirof	Yazan	En Fakir	Hayri Rüştü Akyürek	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1937	Hikâye	Çeviri
Konstantin N. Pektanov	Yazan	Goşo	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1937	Hikâye	Çeviri
Stamatov	Yazan	Bir Mahkeme Celbi	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1937	Hikâye	Çeviri
Anton Straşimirof	Yazan	Gagauz Hayatı	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Edebiyatı	1938	[Folklor]	Çeviri
Valdas	Yazan	Bir Misafir	Rüştü Şardağ	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1938	Hikâye	Çeviri
Türker Acaroğlu		Sofya'da			Gezi Yazısı	1938	[Edebi türler]	Telif
Hristo Botef	Yazan	Harp ve Ötesi	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1938	Hikâye	Çeviri
Türker Acaroğlu		Deliorman Türkleri Hakkında Bir Tetkik				1939	İnceleme	Telif
Türker Acaroğlu		Bugünkü Bulgar Edebiyatın a Bir Bakış				1939	Bulgar Edebiyatı	Telif
Petri Zevrak		Gagauz Türkleri			Bulgar Edebiyatı	1939	[Folklor]	Telif

Petri Zevrak		Gagauz Türkleri			Bulgar Edebiyatı	1939	[Folklor]	Telif
Yaşar Nabi		Gagauzlara Dair Kıymetli Bir Eser			Bulgar Edebiyatı	1939	[Folklor]	Telif
Atanas Manof	Yazan	Gagauzlar	Türker Acaroğlu	Çeviren	Tarihi ve Etnolojik Etüd	1939	[Folklor]	Çeviri
Türker Acaroğlu		Kostov Öldü			Bulgar Edebiyatı	1939	Bulgar Edebiyatı	Telif
Türker Acaroğlu		Komşu Bulgar Edb. Bir Yıllık Muhasebesi				1940	Bulgar Edebiyatı	Telif
Mahmut R. Kösemihal		Hıristiyan-Türkler Hakkında Bir Tanıtım			Bulgar Edebiyatı	1940	Bulgar Edebiyatı	Telif
Mahmut R. Kösemihal		Gagauz Folkloru			Bulgar Edebiyatı	1940	Bulgar Edebiyatı	Telif
Matvey Vilef	Yazan	Deli Mi Dahi Mi?	Hasip A. Aytuna	Çeviren	Bulgar Edebiyatı	1940	Hikâye	Çeviri
Matvey Vilef	Yazan	Nöyhof Çiftliği	Hasip A. Aytuna	Çeviren	Terbiye Bahisleri	1940	Hikâye	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	Cinayet	Mustafa Şerif	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1940	Hikâye	Çeviri
Türker Acaroğlu		Muasır Bulgar Edebiyatında Şiir			Bulgar Edebiyatı	1941	Bulgar Edebiyatı	Telif
Türker Acaroğlu		Osmanlı Türkleri ve Bulgar Edebiyatı			Bulgar Edebiyatı	1942	Bulgar Edebiyatı	Telif
Elin Pelin	Yazan	Angelinka	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1942	Hikâye	Çeviri
Türker Acaroğlu		Bulgar Devlet Tiyatrosu Nasıl Kuruldu?			Bulgar Edebiyatı	1943	Bulgar Edebiyatı	Telif
Yordan Yokov	Yazan	Albena	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1943	Hikâye	Çeviri
Anton Straşimirof	Yazan	Mecene'ler e Açık Mektup	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Edebiyatı	1943	[Edebi türler]	Çeviri
Yordan Yokov	Yazan	Serseri	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Edebiyatı	1943	Hikâye	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	Aşk	Behçet Necatigil	Çeviren	Bir Bulgar Hikâyesi	1943	Hikâye	Çeviri

Dimitr Şiřmanov	Yazan	Svilenka	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1943	Hikâye	Çeviri
Vladimir Polianov	Yazan	Para	Behçet Necatigil	Çeviren	Bir Bulgar Hikâyesi	1943	Hikâye	Çeviri
Kiril Hristov	Yazan	Meglana Anne	Behçet Necatigil	Çeviren	Bir Bulgar Hikâyesi	1943	Hikâye	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	Misafir	Âdem Şakar	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1944	Hikâye	Çeviri
Angel Karaliyçev	Yazan	Dönme Osman	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Edebiyatı	1944	Hikâye	Çeviri
Fani Popova-Mutafova	Yazan	Nogay Han'ın Hükmü	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1945	Hikâye	Çeviri
Yordan Yokov	Yazan	Düğün Misafiri	Behçet Necatigil	Çeviren	Bir Bulgar Hikâyesi	1945	Hikâye	Çeviri
Angel Karaliyçev	Yazan	Madara Süvarisi	Behçet Necatigil	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1945	Hikâye	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	Vaftiz Babanın Misafirleri	Âdem Şakar	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1945	Hikâye	Çeviri
Kiril Hristov	Yazan	Bir İdealist ve Sinek	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1945	Hikâye	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	Kır Bekçisi	Âdem Şakar	Çeviren	Bulgar Edebiyatı	1945	[Edebi türler]	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	Rüzgâr	Âdem Şakar	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1946	Hikâye	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	Güller	Âdem Şakar	Çeviren	Bulgar Edebiyatı	1946	[Edebi türler]	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	Öbür Dünyada	Oğuz Peltek	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1946	Hikâye	Çeviri
Elin Pelin	Yazan	Küçük Hikaye	Adem Şakar	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1946	Hikâye	Çeviri
Spiro K. Kostof		Geç Kalmıř			Bulgar Edebiyatı	1955	Şiir	
Spiro K. Kostof		Son Yaprakta Yazılanlar			Bulgar Edebiyatı	1955	Şiir	
Spiro K. Kostof		Acı Bitmezlik			Bulgar Edebiyatı	1955	Şiir	
		Yaşar Nabi Anlatıyor				1956	Röportaj	
Yordan Yokov		Telgrafın Tellerine			Bir Bulgar Hikâyesi	1965	Hikâye	Çeviri
Yordan Yokov		Meçhul Köylü	Nihal Önal	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1969	Hikâye	Çeviri
Vladimir Başev		Anam, Oluntu, Bilimsel Bir Varsayım Üzerine	Özdemir İnce	Türkçesi	Bulgar Şiiri	1969	Şiir	Çeviri

		Düşünce, Gelecek, Utku						
Yordan Yokov		Gece Gelen Ziyaretçi	Nihal Önel	Çeviren	Bulgar Hikâyesi	1970	Hikâye	Çeviri
Bojidar Bojilov, Mladen Issaev, Nikola Y. Vaptsarov		Üssüzlük, Buluşma, Burgaç, - Ayrılık Şiiri -Karıma	Muzaffer Uyguner	Çeviren	Bulgar Şiirinden Örnekler	1970	Şiir	Çeviri
Elisabeth Bagriana, Blaga Dimitrova, Slav. Chr. Karaslavov, Hristo Radevski, Bojidar Bojilov, Georgi Cagarov, Vladimir Başev		Çağrı, Sık Roman, Guguk Kuşu, Roketlerin Gölgesinde, Üç Dörtlük, Yenilik, Artık Hiçbir Şey, Havaalanı, Değişiş	Muzaffer Uyguner	Çeviren	Çağdaş Bulgar Şiirinden Örnekler	1971	Şiir	Çeviri
Dimço Debelianov, Hristo Ysenov		Kara Şarkı, Gökyüzü	Muzaffer Uyguner	Çeviren	Bulgar Şiiri	1976	Şiir	Çeviri
Elin Pelin		Tırpançılar	Hüseyin Dallı	Çeviren	Bulgar Öyküsü	1977	Hikâye	
Ludmil Stoyanov		Dönüş	Muzaffer Uyguner	Çeviren	Bulgar Şiiri	1977	Şiir	Çeviri
Hüseyin Dallı		Elin Pelin			Bulgar Edebiyatı	1977	Bulgar Edebiyatı	Telif
Atanas Dalchev, Mladen Isaev, Aleksandr Gerov		Voltaire Rıhtımında Güz, Maral İçin Ballat, Ne Görkemdir Bu, Yol	Muzaffer Uyguner	Türkçesi	Bulgar Şiiri	1978	Şiir	Çeviri
Muzaffer Uyguner		Bulgar Yazını Üzerine II			Bulgar Edebiyatı	1978	Bulgar Edebiyatı	Telif
Muzaffer Uyguner		Bulgar Yazını			Bulgar Şiiri	1978	Bulgar Edebiyatı	Telif
Hristo Radevski, Blaga Dimitrova		Bahar, Ölü Yapraklar, Kinin	Muzaffer Uyguner	Türkçesi	Bulgar Şiiri	1979	Bulgar Edebiyatı	Çeviri
Dimço Debelianov, Lubomir Levçev		Plovdiv, Garcia Lorca'ya Türkü	Muzaffer Uyguner	Türkçesi	Bulgar Şiiri	1980	Bulgar Edebiyatı	Çeviri

Yordan Yokov		Kadın Kalbi	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Öyküsü	1980	Hikâye	Çeviri
Yordan Yokov		Ayrı Bir Dünya	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Öyküsü	1980	Hikâye	Çeviri
Nikola Y. Vaptsarov, Dora Gabe		Ölümden Önce, Düş, Anı	Muzaffer Uyguner	Çeviren	Bulgar Şiiri	1981	Şiir	Çeviri
Türker Acaroğlu		100. Doğum Yılında Yordan Yokov Yaşam Öyküsü, Yapıtları, Sanatı			Bulgar Edebiyatı	1981	Bulgar Edebiyatı	Telif
Yordan Radiçkov		Tanrısal Öfke	Türker Acaroğlu	Çeviren	Bulgar Öyküsü	1981	Hikâye	Çeviri
Türker Acaroğlu		Bulgarya' da Türk Edebiyatı				1967		